

Bruxelles, 30. studenoga 2018.
(OR. en)

14302/1/18
REV 1

SAN 403
PHARM 59

NAPOMENA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Predmet:	Sastanak Vijeća za zapošljavanje, socijalnu politiku, zdravstvo i pitanja potrošača 7. prosinca 2018. Rješavanje pitanja oklijevanja s cijepljenjem na razini EU-a i na nacionalnoj razini: izazovi i mogućnosti u digitaliziranom svijetu – <i>razmjena mišljenja</i>

Za delegacije se u prilogu nalazi napomena koju je predsjedništvo pripremlilo s obzirom na javnu razmjenu mišljenja na temu „Rješavanje problema oklijevanja s cijepljenjem na razini EU-a i na nacionalnoj razini: izazovi i mogućnosti u digitaliziranom svijetu”, a koja bi se trebala održati na sastanku Vijeća (EPSCO) 7. prosinca 2018. Predsjedništvo je pripremlilo tri pitanja navedena na kraju teksta u svrhu strukturiranja razmjene mišljenja.

**Rješavanje pitanja oklijevanja s cijepljenjem na razini EU-a i na nacionalnoj razini:
izazovi i mogućnosti u digitaliziranom svijetu**

KONTEKST I IZAZOVI

Cijepljenje je jedno od najvećih postignuća u području javnog zdravlja u 20. stoljeću kojim je olakšano globalno iskorjenjivanje velikih boginja i dječje paralize i znatno smanjen teret nekada široko rasprostranjenih bolesti poput difterije i tetanusa. Unatoč širokom znanstvenom konsenzusu o cijepljenju kao jednoj od najvažnijih i najučinkovitijih preventivnih mogućnosti koje stoje na raspolaganju suvremenoj medicini, bolesti koje je moguće spriječiti cijepljenjem rastuća su prijetnja javnom zdravlju u najvećem dijelu Europe. Taj raskorak između teorijskog znanja i njegove provedbe u praksi moguće je pripisati različitim uzrocima, među kojima je i rastuće oklijevanje s cijepljenjem. Suvremenim komunikacijskim i informacijskim tehnologijama kojima se omogućuje brzo i lako širenje svih vrsta poruka, među ostalim dezinformacija o cjepivima i cijepljenju, mogao bi se izazvati strah u pogledu cijepljenja. Istodobno, brz razvoj u tome području mogao bi s druge strane doprinijeti boljem promicanju zdravlja i sprečavanja bolesti.

Oklijevanje s cijepljenjem i pad povjerenja u cjepiva

Zbog pogrešnih predodžaba o cijepljenju pozornost javnosti preusmjerena je s njegovih koristi na nepovjerenje u znanost i strah od mogućih neželjenih posljedica. Niz čimbenika utječe na takvo povećano oklijevanje, a neke od njih možda zasad ni ne razumijemo. Kako se u prošlosti zbog rutinskog cijepljenja smanjila raširenost bolesti koje je moguće spriječiti cijepljenjem, građani takve bolesti više ne doživljavaju opasnim po život, iako one doista mogu biti takve. Zato su nedovoljno svjesni ključne uloge cijepljenja u spašavanju života i rizika povezanih s necijepljenjem. U ostale relevantne čimbenike ubrajaju se nedostatak pouzdanih informacija i, u nekim slučajevima, nepovjerenje u pružatelje raspoloživih informacija, slabije prihvaćanje potencijalnih rizika povezanih s cjepivima koja se daju zdravim osobama (posebice djeci), nedostatak razumijevanja o koristima cijepljenja za pojedinca u odnosu na koristi koje cijepljenje ima za zajednicu te medijske polemike o sigurnosti cjepiva potaknute dezinformacijama. Zbog komunikacijskih tehnologija kojima se omogućuje brzo i jednostavno širenje poruka po cijelom svijetu te trajnog pristupa potencijalno nepouzdanim informacijama na internetu došlo je do stvaranja brojnih novih platformi kojima se ubrzava širenje straha i dezinformacija o cjepivima i cijepljenju. U nizu država članica EU-a skupine, koje preko društvenih i masovnih medija pozivaju na otpor cijepljenju, dobivaju na pozornosti i počinju utjecati na javno mišljenje i politike.

U nedavno objavljenom izvješću o povjerenju u cjepiva u EU-u¹ ističe se da, unatoč činjenici da većina građana EU-a i dalje vjeruje da su cjepiva važna, učinkovita i sigurna, povjerenje koje u pogledu njih vlada u europskoj regiji Svjetske zdravstvene organizacije manje je od onoga u drugim regijama te da se niz zemalja suočio s njegovim velikim padom u posljednjih 20 godina, a čime bi se dijelom moglo objasniti izbijanje razornih epidemija ospica u određenim državama članicama EU-a.

¹ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf

Posljedice nedostatne procijepljenosti

Opći stupanj procijepljenosti znatno oscilira među državama članicama EU-a, pri čemu je u mnogima ispod ciljane razine od 95 %, a koju je potrebno dosegnuti kako bi se osigurao kolektivni imunitet protiv ospica. U tome smislu dobar je primjer činjenica da su u 2017. samo šest zemalja EU-a/EGP-a postigle razinu procijepljenosti od najmanje 95 % za obje doze cjepiva protiv ospica.²

Stoga se niz država članica EU-a i susjednih zemalja trenutačno suočava s nezabilježenim epidemijama bolesti koje je moguće spriječiti cijepljenjem. Samo je u 2017. u EU-u više od 14 000 osoba zaraženo ospicama, a što je trostruko više u odnosu na 2016. U prethodne dvije godine najmanje 57 osoba umrlo je od ospica, a dvije od difterije. Europa nije uspješna u iskorjenjivanju ospica u skladu s dogovorenim ciljevima Svjetske zdravstvene organizacije.

Nedostatna procijepljenost ogleda se ujedno u činjenici da u EU-u i dalje postoji rizik od ponovne pojave virusa dječje paralize, čime se ugrožava status Unije kao područja bez te bolesti.

Svake godine u EU-u zabilježi se približno 33 000 novih slučajeva raka vrata maternice te oko 15 000 smrtnih slučajeva zbog tog oblika raka³. Najveći dio svih slučajeva raka vrata maternice posljedica je infekcija humanim papilomavirusom (HPV)⁴. Broj infekcija humanim papilomavirusom mogao bi se drastično smanjiti cijepljenjem protiv tog virusa⁵⁶.

² <https://ecdc.europa.eu/en/publications-data/vaccination-coverage-second-doses-measles-containing-vaccine-country-eueea-2017>

³ <https://ecdc.europa.eu/en/human-papillomavirus/factsheet>

⁴ <https://www.scirp.org/journal/PaperInformation.aspx?paperID=84214>

⁵ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/vaccines-and-immunization/news/news/2018/10/hpv-vaccination-protecting-girls-now-from-cervical-cancer-in-their-future>

⁶ <https://www.uptodate.com/contents/human-papillomavirus-vaccination>

RJEŠAVANJE KLJUČNIH PREPREKA UČINKOVITOJ PROCIJEPLJENOSTI TE ČIMBENICI NJEZINA UNAPREĐENJA

Kako bi se riješilo pitanje niskog stupnja procijepljenosti nužno je, prije svega, razumjeti mehanizme koji rezultiraju niskom uporabom cjepiva u Europi.

Prema nedavno objavljenom izvješću o organizaciji i pružanju usluga cijepljenja u EU-u⁷ države članice oklijevanje s cijepljenjem smatraju jednom od glavnih prepreka učinkovitoj procijepljenosti protiv ospica i učinkovitoj provedbi programa cijepljenja u djetinjstvu. Među ostalim preprekama učinkovitoj procijepljenosti protiv ospica navode, pak, neuspjelo uključivanje ranjivih skupina stanovništva, općenito nedostatnu osviještenost stanovništva, nedovoljno osposobljavanje zdravstvenih djelatnika ili njihovo oklijevanje s cijepljenjem, potom organizaciju, pružanje i financiranje usluga cijepljenja, kratkoročni manjak cjepiva te nepostojanje nacionalnih i međunarodnih elektroničkih registara cijepljenja. Što se tiče protumjera, u izvješću se, među ostalim, navode uključivanje cijepljenja protiv ospica u javno financirane zdravstvene usluge, kampanje za podizanje osviještenosti te uporaba sustava za nadzor cijepljenja.

Kad je riječ o cijepljenju odraslih osoba protiv gripe, države članice među glavnim preprekama učinkovitoj procijepljenosti spominju nedostatnu osviještenost šire javnosti, pri čemu ističu da ljudi nisu svjesni potencijalno ozbiljnih posljedica zaraze, kao i povezano pitanje oklijevanja s cijepljenjem / kampanja protiv cijepljenja kao i činjenica da pacijenti sami plaćaju zdravstvene usluge. Kao čimbenike unapređivanja procijepljenosti protiv gripe države članice navode medijske kampanje za podizanje osviještenosti šire javnosti i zdravstvenih djelatnika.⁷

⁷ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_services_en.pdf

U nedavno objavljenom izvješću skupine stručnjaka za učinkovite načine ulaganja u zdravlje⁸ među glavnim čimbenicima koji pozitivno utječu na uporabu cjepiva navode se pristup pouzdanim informacijama o cijepljenju, izloženost pozitivnim medijskim porukama, izgradnja povjerenja u institucije i pružatelje usluga te u cijepljenje, dok se među čimbenicima s negativnim utjecajem spominju izloženost glasinama i mitovima kojima se potkopava povjerenje u cjepiva te propuštanje nekih pružatelja zdravstvene zaštite da na takve mitove odgovore savjetima utemeljenima na dokazima.

Jedan od čimbenika koji trenutačno općenito utječu na preobrazbu zdravstvene zaštite, a time i na sektor cijepljenja, jest digitalizacija sektora zdravstvene zaštite koja je u tijeku. Među glavnim postignućima digitalizacije u području cijepljenja razvoj je elektroničkih informacijskih sustava za imunizaciju koje je do kraja 2016. uvelo osam država članica na nacionalnoj razini, odnosno još veći broj njih na podnacionalnoj razini⁹. Tim bi se sustavima, na temelju optimizacije kvalitete podataka o stupnju procijepljenosti te identifikacije praznina u pogledu cijepljenja i nedostatno cijepljenih skupina stanovništva, znatno mogla poboljšati javna opskrba cjepivima. Omogućili bi i ponudu dodatnih usluga, kao što su sustavi za slanje podsjetnika, čime bi se jednako tako doprinijelo poboljšanju stupnja procijepljenosti. Njihova uporaba, međutim, otvara pitanja u vezi s novim područjima suprotstavljenih interesa te je zato potrebno dodatno razmotriti područja kao što su zaštita podataka i individualnih prava, etika i usporedivost sustava.

⁸ https://ec.europa.eu/health/expert_panel/sites/expertpanel/files/020_vaccinationpgms_en.pdf

⁹ <https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/immunisation-systems.pdf>

PITANJA I TEME ZA RASPRAVU

Vijeće se s obzirom na navedeno poziva da razmotri sljedeća pitanja:

1. Nedavna studija¹⁰ pokazala je da se oklijevanje s cijepljenjem smanjilo u nekim europskim zemljama, dok se u drugima pak povećalo. Trenutačna epidemija ospica u Europi dokaz je da oklijevanje s cijepljenjem, koje može dovesti do niskog stupnja procijepljenosti, predstavlja stvarnu prekograničnu prijetnju zdravlju u Europi. Zašto se države članice razlikuju prema stupnju oklijevanja s cijepljenjem i kako se na te razlike može odgovoriti? Koje je napore potrebno poduzeti kako bi se u Europskoj uniji sustavno suprotstavljalo oklijevanju s cijepljenjem i niskom stupnju procijepljenosti s ciljem otklanjanja te prekogranične prijetnje zdravlju? Jeste li u vašoj državi članici identificirali najbolju praksu koja je doprinijela povećanju stupnja procijepljenosti? Možete li navesti primjer uspješne mjere koja bi se mogla provesti u drugim državama članicama?
2. Brzim širenjem poruka i jednostavnim pristupom informacijama na internetu osigurana je platforma za aktiviste protivnike cijepljenja te je široj javnosti sve teže prepoznati pouzdane izvore informacija o cijepljenju. Kako se mogu države članice zajedničkim naporima najbolje boriti protiv dezinformacija i lažnih vijesti o cjepivima i cijepljenju u medijima, a posebice na internetu?
3. Postojećim procesom digitalizacije potiču se promjene u svim dijelovima sustava zdravstvene zaštite. Koje koristi i izazove donosi digitalizacija u području cijepljenja i kako bismo je mogli iskoristiti za poboljšanje stupnja procijepljenosti?

¹⁰ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf